

ІНТЕНСИВНИЙ РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Економічна система України занадто уразлива в сучасному глобалізованому світі. У числі першочергових завдань - процеси забезпечення стійкого економічного розвитку. *Головне завдання дослідження* – оцінка впливу та розробка механізмів регулювання економіки на макро- та мікрорівні з урахуванням глобалізаційних процесів.

Вироблення стратегії економічного зростання має спиратися на пошук і закріплення країною свого місця у світовому поділі праці, здійснення структурних зрушень з метою створення та просування на внутрішній і зовнішній ринки вітчизняних високотехнологічних виробів, машин та устаткування, різноманітних товарів і послуг для задоволення потреб людини й суспільства в основних сферах життєдіяльності. Завдяки цьому залежність від сировинного експорту, яка зумовлює прив'язку до імпортних енергетичних джерел, має послабитися, а такі фактори економічного розвитку, як трудовий, освітній та науковий потенціал нації, - активізуватися, структури економіки України та розвинутих європейських країн - зблизитися, що є основою економічної інтеграції нашої країни в Європейський Союз.

Кожна країна, якщо вона хоче просуватися по шляху глобалізації, не може стояти осторонь від тенденцій, що намітилися, у розвитку міжнародних відносин. Це повною мірою стосується й України. Останнє десятиріччя характеризується зростанням відкритості національних ринків, зростанням обсягу виробництва експортованих товарів та деякими прогресивними структурними змінами у ньому (зростання частки машин та устаткування, хімічних товарів, падіння частки сировини, ін.). Генеральний показник цих процесів – більш інтенсивний розвиток зовнішньоторговельних зв'язків

порівняно з економічним зростанням взагалі.

Для індустріально-розвинутих країн зі зрілою ринковою економікою переважним напрямком участі в глобалізованих процесах усе більше стає рух капіталу, співробітництво у фінансовій сфері. Зовнішні інвестиції відіграють особливу роль серед форм міжнародного руху капіталу. При переході товарного виробництва до стадії світового господарства виникає міжнародне переміщення вже не тільки товару, але й факторів його виробництва, насамперед капіталу у формі прямих інвестицій. Для України, як і для більшості країн, такими напрямками є зовнішня торгівля, інтеграційні процеси та інвестування. Необхідність розвитку цих напрямків *актуалізує вибраний автором об'єкт дослідження.*

З огляду на потреби великомасштабної модернізації виробничого апарату на основі імпорту передових технологій, зміцнення зовнішніх зв'язків є стратегічною метою національної політики. Нині ж переважає експорт засобів нагромадження, а не їх імпорт і спрямування на потреби внутрішньої модернізації. Вертикальна інтеграція компаній охоплює найбільш очевидні й близькі стадії виробничого циклу. Здійснюються глибинні процеси інтеграції, при яких установлюється контроль над виробництвом товарів, матеріалів, напівфабрикатів та інших складових.

Слід констатувати, що ще не надають упевненості одержання вигід від участі України в глобальних процесах макроекономічні показники (ВВП, середня заробітна плата й ін.), фінансові індикатори (платоспроможність, ліквідність), політичний фактор.

Захист національних інтересів може бути реальним і стане таким лише за умови, якщо великий національний капітал разом з дрібним виробництвом визначатимуть зовнішню і внутрішню політику держави. І в тому, що саме ця тенденція стає провідною в соціально-економічному житті України, сумніватися вже не доводиться. Щоправда, вітчизняний капітал ще слабкий і недостатньо вимогливий до бюрократичного апарату країни, який замість реальних дій займається багатослів'ям щодо “захисту” вітчизняного виробника.

Визначаючи макроекономічні успіхи України, різні агенства звертають увагу на ризики структурних проблем, пов'язані з недостатньою захищеністю прав власності, податковими порушеннями, неплатежами, збитковими підприємствами, корупцією, низьким рівнем іноземних інвестицій, невисокою капіталізацією банків, неефективним енергетичним сектором і залежністю від експорту металів.

Актуальними для України сьогодні є зусилля на підвищення питомої ваги експорту продукції обробної промисловості, в порівнянні з чим становище України, на жаль, свідчить про значне відставання від розвинених країн.

Протистояння процесам глобалізації включає пошук державою свого місця в міжнародному поділі праці, здійснення структурних змін з метою створення й просування на внутрішні й зовнішні ринки вітчизняної продукції й послуг. У зв'язку із цим залежність від сировинного експорту, що спричиняє прив'язку до імпортованих енергетичних джерел, повинна ослабнути, а такі фактори, як трудовий, науковий, торговельний потенціал держави - зміцнитися.

Переведення технічного стану виробництва на більш раціональні та інноваційні принципи сприяє забезпеченню прибуткової діяльності. Основною характеристикою технології у сучасному світі стає її мінливість. Технологічні інновації спрямовані на створення та освоєння виробництва нової продукції, технології і матеріалів, модернізацію обладнання, реалізацію заходів щодо охорони навколишнього середовища.

Відношення до новацій у спеціалістів підприємств на різних рівнях управління ще залишається критичним і розраховувати на їх активну участь у технологічних зрушеннях обачливо. Тому виникає необхідність цілеспрямованого управління інноваційною діяльністю підприємств, яке б передбачало не лише організацію впровадження нової ідеї під тиском вищого керівництва, але й зміщення акцентів у системі стимулів персоналу.

В Україні поки що не створена законодавча база з такого виду державної підтримки, як здешевлення кредитів за рахунок компенсації процентних виплат з бюджету, а також не існує розроблених норм для галузей промисловості. Невиконання контрактів, недотримання прав акціонерів і досягнутих

домовленостей, наявність корупційних схем та криміналу залишаються важливими проблемами, що зупиняють західних промислових інвесторів вкладати кошти в українську економіку.

Глобалізаційні процеси привели до виникнення проблем у сфері міжнародних відносин. Так, розвиток діяльності корпорацій створив так званий процес "блокування міжнародних інвестицій". Це стало відбиттям конкурентної боротьби між альянсами корпорацій за ринки розвинених країн. Розподіл впливу транснаціональних корпорацій ТНК привів до перетворень у глобальній системі інвестиційних ресурсів ТНК.

Можна помітити, що діяльність міжнародних холдингових компаній позиціонується як допоміжна в процесі залучення іноземних інвестицій і виявляє ознаки подальшого розвитку національних компаній як домінуючих операторів інвестиційних ресурсів на внутрішньому ринку. Це дає можливість в умовах стабільного розвитку в Україні прогнозувати, що рівень інвестиційного потенціалу національних підприємств буде збільшуватися головним чином за рахунок залучення в національну економіку ресурсів приватних інвесторів.

В Україні ще потребує розробки механізм забезпечення узгодження й обмеження інтересів і дій різних суб'єктів економічної діяльності, якщо вони суперечать загальнонаціональним інтересам. Державою має забезпечуватися перерозподіл ресурсів, якщо ринкові механізми їх розподілу спрацьовують не оптимально, чи якщо ринкові механізми приводять до не оптимального їх розподілу з погляду стратегічних загальнонаціональних інтересів.

Отже, очікування росту конкурентоспроможності економіки й зміцнення експортного потенціалу України як умов участі України у глобалізаційних процесах достатньо обґрунтоване. Належний розвиток економічного потенціалу України з її природними і людськими ресурсами, величезним попитом споживачів може стати каталізатором промислового росту в Європі.

Література

1. Головатий М. Обережно - глобалізація // Уряд. кур'єр, - 2002. - № 176
2. Глобальні трансформації й стратегії розвитку. - К.: Оріяне, 2004.
3. Глобалізація й безпека розвитку / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін. - К.: КНЕУ, 2005.